

Vår saksbehandler

Marit Kveine Nygren, tlf. 90770628

Eva Margrethe Bjerkmann

Helsedirektoratet

Vår dato

2025-11-03

Vår ref.

Reference

Deres dato

YYYY-MM-DD

Deres ref.

Reference

Standard Norges innspill til Demensplan 2030

Bakgrunn

Standard Norge takker for invitasjonen og ønsker å gi innspill til Helsedirektoratets arbeid med Demensplan 2030.

Som nasjonal standardiseringsorganisasjon har vi et samfunnsoppdrag som bidrar til økt kvalitet, sikkerhet og bærekraft i tjenester og produkter. Standarder er et effektivt virkemiddel for å støtte implementeringen av nasjonale planer og strategier – også innen helse- og omsorgssektoren. Gjennom standarder etableres felles rammer, begreper og krav som sikrer likeverdige tjenester, bedre samhandling og trygg bruk av teknologi. Dette er sentralt for å lykkes med Demensplan 2030.

Under følger forslag til to hovedmål hvor standarder og standardisering er et viktig verktøy for å nå disse målene.

Hovedmål 1: Et mer demensvennlig samfunn

Et demensvennlig samfunn forutsetter økt kunnskap, bevissthet og tilrettelegging i både offentlig og privat sektor. Standarder kan bidra til å konkretisere hva som ligger i begrepet «demensvennlig», og hvordan det kan omsettes i praksis.

Eksempler på relevante standarder som bør vurderes:

- **NS-ISO 25552: 2022** Aldrende samfunn- Rammeverk for demensvennlige samfunn
- **NS-ISO 25551: 2021** Aldrende samfunn – Generelle krav og retningslinjer for pårørendeinkluderende organisasjoner

NS-ISO 25552 gir en ramme for hvordan lokalsamfunn kan bli mer inkluderende for mennesker med demens, redusere stigma og legge til rette for deltakelse og trygghet i hverdagen.

NS-ISO 25551 bidrar til at organisasjoner kan utvikle systemer og tiltak som støtter ansatte med pårørendeoppgaver, slik at de bedre kan kombinere jobb og omsorgsoppgaver.

Begge standardene er utviklet som internasjonale dokumenter hvor norske fagfolk har deltatt. Begge standardene er også oversatt til norsk.

- **NS 11030:2013** Universell utforming- Likeverdig tilgang til tjenester og krav til personlig tjenesteytelse

Standarden stiller krav til utforming av publikumsrettede tjenester, inkludert informasjon, kommunikasjon og personlig service.

- **NS 11005:2011** Universell utforming av opparbeidete uteområder - Krav og anbefalinger

Denne standarden gir retningslinjer for planlegging, prosjektering og utforming av uteområder slik at de blir tilgjengelige og brukbare for flest mulig – uavhengig av alder og funksjonsevne.

Postadresse

Standard Norge
Postboks 242
1326 Lysaker

E-post

info@standard.no

Telefon

67 83 86 00

Organisasjonsnummer

985 942 897

www.standard.no

- **NS-EN 17999:2025** Accessible systems for living independently - Requirements and recommendations
Denne standarden stiller krav og anbefalinger for tilgjengelige systemer for å leve selvstendig. Målet er å sikre at tekniske løsninger, tjenester, brukerinformasjon og støtte kan utformes slik at alle – uansett funksjonsevne – kan delta og leve mer selvstendig.

Hovedmål 2: Kompetanseheving i alle ledd

Kompetanse hos ansatte i helse- og omsorgstjenestene er en avgjørende faktor for kvaliteten i demensomsorgen. En kompleks omsorgshverdag, flere personer med demens og nye krav til samhandling og teknologi stiller høye forventninger til faglig nivå, etisk refleksjon og bruk av ny kunnskap.

Det er behov for systematisk og målrettet kompetanseutvikling i alle deler av tjenestene — fra ledere og fagpersoner til ufaglærte og frivillige. Standarder kan bidra til å etablere felles rammer, begreper og krav for kompetanse og opplæring på tvers av kommuner, institusjoner og utdanningsnivåer.

Eksempler på relevante standarder som bør vurderes:

- **NS 6510:2021** Systematisk og kunnskapsbasert faglig oppdatering av sykepleiere i kommunehelsetjenesten
- **NS 6511:2023** Systematisk og kunnskapsbasert faglig oppdatering av helsefagarbeidere
- **NS 6512:2025** Systematisk og kunnskapsbasert faglig oppdatering av vernepleiere

Standardene beskriver et rammeverk for hvordan jobbe systematisk med oppdatering og videreutvikling av kompetanse.

De har alle kognitiv svikt som et eget kompetanseområde som helsepersonell systematisk skal oppdatere og videreutvikle.

Standardene er utviklet av en bredt sammensatt komite av fagpersoner med fokus på konsensus og beste praksis. Standardene har vært gjennom en høringsperiode på 12 uker før de ble publisert.

Dersom disse standardene ikke føles som relevante nok, kan de allikevel brukes som utgangspunkt for å lage nye standarder som er mer spisset mot demenskompetanse.

- **NS-EN ISO 9001:2015** Ledelsessystemer for kvalitet – Krav
Denne standarden er en velkjent ledelsesstandard som blant annet stiller krav knyttet til kompetanse (planlegge, sikre og dokumentere) slik at en oppnår ønsket kvalitet i tjenestene.
- **NS-EN ISO 26000:2010** Veiledning om samfunnsansvar
Denne standarden understøtter strategisk kompetanseutvikling som del av virksomhetens samfunnsansvar og verdigrunnlag.

Anbefalte tiltak:**1. Fremme bruk av eksisterende standarder**

Det bør legges til rette for å stimulere kommuner, sykehus, frivillige organisasjoner og næringsliv til å ta i bruk eksisterende standarder for nå målene vi foreslår i dette innspillet. For å få erfaring og dokumentert kunnskap om effektene, kan utvalgte virksomheter eller kommuner få anledning til å pilotere enkeltstandarder i egne prosjekter. Gjennom pilotene kan man samle inn erfaringer, måle gevinster og vurdere hvordan standardene påvirker kvalitet, effektivitet og brukeropplevelse.

Dersom bruken av standarder viser dokumenterbare gevinster, som for eksempel økt brukertilfredshet, bedre samhandling eller mer effektiv ressursutnyttelse, kan erfaringene brukes som grunnlag for å utvide bruken til flere kommuner, virksomheter og sektorer. På denne måten kan standarder bli et aktivt virkemiddel for å realisere målene i Demensplan 2030 og bidra til et mer inkluderende og bærekraftig samfunn.

2. Utvikle nye standarder der det er identifisert et behov

Før etablering av nye nasjonale eller internasjonale standarder, anbefaler vi at det gjennomføres en gap-analyse for å identifisere områder der eksisterende standarder og retningslinjer ikke dekker behovene godt nok. En slik analyse gir et kunnskapsgrunnlag for å vurdere hvor det er behov for nye standarder, eller hvor eksisterende dokumenter bør revideres.

På bakgrunn av dette kan det etableres nye nasjonale eller internasjonale standarder på områder som ikke dekkes av dagens dokumenter. Arbeidet gjennomføres i arbeidsgrupper sammensatt av fagfolk, brukere, myndigheter og andre relevante aktører, og bygger på prinsippene om beste praksis og konsensus.

Utviklingstiden vil variere avhengig av dokumentets omfang og type, men alle standarder gjennomgår en grundig kvalitetssikring og høringsprosess før publisering for å sikre bred forankring og høy faglig kvalitet.

Standard Norge har lang erfaring og en godt etablert infrastruktur for å prosjektløse slike prosesser, fra behovsanalyse og oppstart til ferdig standard. Vi kan bidra med metodikk, prosessledelse og verktøy som sikrer effektiv utvikling, involvering av riktige aktører og resultater som gir reell verdi for samfunnet.

3. Bygge kompetanse om standarder

Utvikle og tilby kurs, e-læringsmoduler og veiledningsmateriell som gjør det enklere å forstå og bruke standarder i praksis. Standard Norge har lang erfaring med gjennomføring av kurs og implementeringsprosjekter.

4. Etablere faglige ressurspersoner

Utpeke og skolere «standardambassadører» i helse- og omsorgstjenestene som fungerer som veiledere og støttepersoner for kollegaer i bruk av standarder.

Postadresse

Standard Norge
Postboks 242
1326 Lysaker

E-post

info@standard.no

Telefon

67 83 86 00

Organisasjonsnummer

985 942 897

www.standard.no

Avslutning

Bruk av standarder bør løftes frem som et sentralt strategisk virkemiddel i arbeidet med Demensplan 2030. Standarder er et viktig verktøy for å utvikle et mer demensvennlig samfunn, der personer med demens møter forståelse, verdighet og trygghet – i møte med både helse- og omsorgstjenester, lokalsamfunn og nærmiljø.

Standard Norge har infrastrukturen, erfaringen og metodikken til å lede dette arbeidet. Vi samler fagmiljøer, brukerorganisasjoner, myndigheter, forskningsinstitusjoner og næringsliv i åpne og inkluderende prosesser som sikrer at standardene bygger på beste praksis og bred kunnskapsdeling. Samtidig sørger vi for at nasjonale standarder er i tråd med internasjonale initiativer og utvikling.

Vi tilbyr faglig støtte, kurs, veiledning og samarbeid for å gjøre standardisering til et aktivt redskap i gjennomføringen av Demensplan 2030. Med Standard Norges infrastruktur kan arbeidet forankres og systematiseres – slik at vi sammen kan bidra til økt kompetanse, høyere kvalitet i tjenestene og et mer demensvennlig samfunn.

Vi stiller gjerne til et møte for å utdype hvordan dette kan konkretiseres i praksis, og hvordan standardisering kan brukes til å realisere planens mål på en effektiv og bærekraftig måte.

Vennlig hilsen,

Åse Lunde

Direktør Energi, bærekraft og teknologi

Postadresse

Standard Norge
Postboks 242
1326 Lysaker

E-post

info@standard.no

Telefon

67 83 86 00

Organisasjonsnummer

985 942 897

www.standard.no